

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/10

Karar Sayısı : 2000/47

Karar Günü : 2.11.2000

Resmi Gazete Tarih/Sayı:18.09.2002/24880

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 27.7.1967 günlü, 926 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu"na 4376 sayılı Yasa'nın 7. maddesi ile eklenen Ek Geçici Madde 73'de yer alan "...31.12.1984 tarihi ile..." ibaresinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nda Hv. Per. Kd. Bçvş. rütbesiyle görev yaparken isteğiyle 5.3.1984 günü, 2. derecenin 5. kademesi üzerinden emekliye ayrılan davacının, emekli intibakının 1. dereceye yükseltilmesi istemini reddeden Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü işlemine karşı açtığı davada, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 4376 sayılı Yasa ile eklenen Ek Geçici Madde 73'de yer alan "...31.12.1984 tarihi ile" ibaresinin Anayasa'ya aykırılık savını ciddî bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

27.7.1967 günlü, 926 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu"na 4376 sayılı Yasa'nın 7. maddesi ile eklenen ve itiraz konusu ibareyi de içeren Ek Geçici Madde 73 şöyledir:

"EK GEÇİCİ MADDE 73.- Türk Silahlı Kuvvetlerinden 31.12.1984 tarihi ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığına müstehak olarak ayrılan astsubaylar ile bunlardan dolayı kendilerine dul ve yetim aylığı bağlananların emekli aylıkları, bu Kanunun ek 25 inci maddesinde öngörülen şartları haiz olmak kaydıyla, aylık almakta oldukları gösterge rakamından az olmamak üzere 1 inci derecenin gösterge rakamlarına yükseltilir. Ancak, bunlara geçmişe yönelik aylık ve ikramiye farkı ödenmez."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

İtiraz gerekçesinde dayanılan Anayasa kuralı şöyledir:

"**MADDE 10.-** Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşım KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU'nun katılmalarıyla 29.2.2000 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Mahkeme başvuru kararında özetle, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 3815 sayılı Yasa ile eklenen ve 3.7.1992 günü yürürlüğe giren Ek 25. madde ile, VIII sayılı aylık gösterge tablosunun 2. derecesinde yer alan astsubayların, sicil notu ortalamasına bağlı olarak 1. dereceye yükselmelerine olanak tanındığını, aynı şekilde 926 sayılı Kanun'a 29.7.1998 günlü 4376 sayılı Yasa ile eklenen Ek Geçici 73. madde ile de 31.12.1984 tarihi ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli olan astsubaylar ile bunların dul ve yetimlerinin emekli aylıklarının, Ek 25. maddedeki koşulların varlığına bağlı olarak 1. dereceye yükseltilmesinin öngörüldüğünü, bu durumda, aynı konumda bulunmalarına karşın 31.12.1984 tarihinden önce emekli olanlarla 31.12.1984 tarihinden sonra emekli olanlar arasında farklılık meydana getirilmesinin eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürerek kuralın iptalini istemiştir.

Subay ve astsubayların özlük hakları, askeri hizmetlerin niteliği gözönüne alınarak 27.7.1967 günlü ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'yla düzenlenmiştir. 926 sayılı Kanun'a, 4376 sayılı Yasa'nın 7. maddesi ile eklenen Ek Geçici 73. maddeyle, 31.12.1984 - 3.7.1992 tarihleri arasında emekli olan astsubaylar ile, dul ve yetimlerinin emekli aylıklarının, belli koşulların varlığına bağlı olarak 1. derecenin gösterge rakamlarına yükseltilmesi öngörülmektedir.

657 sayılı Kanun'un 243 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenen 37. maddesine göre, eğitim durumları, hizmet sınıfları ve görev unvanları itibarıyla en çok yükseldebilecekleri derecenin 4. kademesine gelen memurlara sicil notuna bağlı olarak, kadro şartı aranmaksızın bir üst dereceye yükselme olanağı tanınmış, 243 sayılı KHK'nin 57. maddesi uyarınca 31.12.1984 tarihinde yürürlüğe giren bu kuralın, benzer durumda olan silahlı kuvvetler mensubu astsubaylar yönünden ortaya çıkardığı eşitsizliğin giderilebilmesi için 3.7.1992'de yürürlüğe giren 17.6.1992 günlü, 3815 sayılı Yasa'yla 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek 25. maddeyle daha önce 1. dereceye yükselmesi mümkün olmayan astsubayların da 657 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle tanınan hakka paralel olarak, 1. dereceye yükseldebilmeleri sağlanmıştır.

Ancak, 657 sayılı Yasa'nın 37. maddesinin yürürlüğe girdiği 31.12.1984 ile 3815 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 3.7.1992 tarihleri arasında emekli olan astsubaylar bu olanaktan yararlanamadıklarından aradaki farklılığın giderilebilmesi için dava konusu Ek Geçici 73.

madde ile bu iki tarih arasında (31.12.1984 - 3.7.1992) 2. dereceden emekli olan ve Ek 25. maddedeki koşulları taşıyan astsubayların emekli aylıklarının da 1. dereceye yükseltilmesi öngörülmüştür. Böylece, 657 sayılı Yasa'nın yeniden düzenlenen 37. maddesinin yürürlüğe girdiği 31.12.1984 tarihi ile 3.7.1992 tarihi arasında 926 sayılı Yasa'ya göre emekli olan astsubaylarla, 657 sayılı Yasa uyarınca emekli olanlar arasındaki farklılık giderilmiştir.

Hukukun temel ilkeleri arasında yer alan eşitlik ilkesine, Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre, herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

"Yasa önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Personel hukukunda, kamu görevinin gerektirdiği statüler düzenlenirken özellikleri gereği kimi uygulamaların belli bir tarihten başlatılması doğal olduğundan eşitlik karşılaştırmasının da bu tarih esas alınarak yapılması gerekir. Bu durumda, 31.12.1984 tarihinden sonra emekli olanlar arasında ayırım yapılmadığından eşitlik ilkesine aykırılık yoktur.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibare, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

27.7.1967 günlü, 926 sayılı "Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu"nun 4376 sayılı Yasa ile eklenen Ek Geçici 73. maddesinde yer alan "...31.12.1984 tarihi ile..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI ile Ali HÜNER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 2.11.2000 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU

Üye	Üye	Üye
Mahir Can ILICAK	Rüştü SÖNMEZ	Ertuğrul ERSOY
Üye	Üye	
Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN	

KARŞIOY YAZISI

Davacının, astsubay başçavuş rütbesinde iken 5.3.1984 tarihinde 2. derecenin 5. kademesinden isteğiyle emekli olduğu, 2.3.1999 tarihinde T.C. Emekli Sandığı'na başvurarak 926 sayılı Yasa'ya 4376 sayılı Yasa ile eklenen ek geçici 73. maddesi uyarınca 1. dereceye intibakının yapılmasını istediği, hakkında tesis edilen olumsuz işlem üzerine açtığı davada ileri sürdüğü Anayasa'ya aykırılık savını ciddi bulan Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin, 31.12.1984 tarihinden önce emekli olan astsubaylar ile bu tarihten sonra emekli olanlar arasında farklılık meydana geldiğinden eşitlik ilkesine aykırı bulunan ek geçici 73. maddede yer alan "31.12.1984 tarihi ile" ibaresinin iptali istemiyle başvurduğu anlaşılmaktadır.

926 sayılı Yasa'ya 4376 sayılı Yasa ile eklenen ek geçici 73. maddede, Türk Silahlı Kuvvetlerinden 31.12.1984 ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığına müstehak olarak ayrılan astsubayların ek 25. maddede öngörülen şartları haiz olmak kaydıyla 1. derecenin gösterge rakamlarına yükseltilecekleri kuralı yer almaktadır.

Personel mevzuatının esasını teşkil eden 657 ve 926 sayılı Yasalarda, yürürlüğe girdikleri tarihlerden itibaren zaman zaman ve sık aralıklarla, personelin ve uygulayıcıların kolaylıkla takip edemeyecekleri türde çok büyük değişiklikler yapıldığı bilinin bir gerçektir. Bu bağlamda 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 137. maddesinde, subay ve astsubay, uzman çavuş ve uzman jandarma çavuşlarının aylıklarının, rütbe ve rütbedeki kademe esasına göre tesbit edileceği, en düşük gösterge rakamının 100 ve en yükseklerinin 1.000 olduğu, bu tavan ve taban rakamları arasında personelin rütbe ve kıdemlerine ait gösterge rakamlarının özel kanunla tesbit edileceği belirtilmiş, ancak madde metninde yer alan özel kanun, 1327 ve 1323 sayılı Kanunların yürürlüğe girmesine kadar çıkarılamamıştır. 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nda köklü değişiklikler yapan 31.7.1970 gün ve 1323 sayılı Kanun'la 926 sayılı Kanun'un 137. maddesi değiştirilerek Silahlı Kuvvetler Personeli için gösterge tabloları getirilmiş, astsubaylar hakkındaki gösterge tablosu da Ek-8 sayılı cetvelde gösterilerek, astsubay kıdemli başçavuşların en fazla 4. dereceye yükseltilebilecekleri kabul edilmiştir. Daha sonra 3.7.1975 gün ve 1923 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle 926 sayılı Kanun'un 137. maddesine ekli 8 sayılı cetvel değiştirilerek astsubay kıdemli başçavuşlar 2. dereceye yükseltilmişlerdir.

Davacı da 5.3.1984 tarihinde 2. derecede iken emekli olmuştur.

29.11.1984 günlü, 243 sayılı KHK'nin 2. maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 37. maddesi yeniden düzenlenerek Devlet memurlarının azami yükselebilecekleri derecelerin dördüncü kademesinden aylık almaya hak kazanan ve son altı yıllık sicil ortalaması doksan ve daha yukarı olanlardan son sicil notu olumlu bulunanların kazanılmış hak aylıkları, kadro şartı aranmaksızın bir üst dereceye yükseltilmiştir. Bu yönde bir düzenleme, 926 sayılı Yasa'da uzun süre yapılmamış, 17.6.1992 günlü, 3815 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle 926 sayılı Kanun'un 137. maddesine ekli 8 sayılı cetvelde değişiklik yapılarak astsubay başçavuşların 1. dereceye yükselmeleri sağlanmış, bu Kanun'un 5. maddesiyle eklenen Ek-23,24 ve 25. maddelerinde, astsubaylıktan subaylığa geçenlerin, astsubay iken fakülte ve yüksekokulu bitirenlerin ve ayrıca 2. derece için öngörülen 3. ve daha sonraki kademelerden aylık alanların son altı yıllık sicil notu ortalaması yüzde doksan olanların bulundukları aylık gösterge tablosunda 1. dereceye yükselebilecekleri, aynı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen ek geçici 59. ve 60. maddelerinde de, Ek-23 ve Ek-24. maddelerdeki şartları taşıyanlardan evvelce emekli olanların getirilen olanaktan yararlanacakları kabul edilmiş, ancak Ek-25. maddenin sadece görevde olanları kapsamı ve bunların emekliliklerine de yansıtacağı yönünde ek geçici 59. ve 60. maddelerde olduğu gibi bir hüküm bulunmaması nedeniyle 137. maddeye ekli 8 sayılı cetvele tabi olup daha önce 2. dereceden emekli olan astsubaylar ile Ek-25. madde kapsamında 1. dereceye yükseltilmiş olanlar arasında emeklilik aylık göstergeleri ve emekli maaşları yönünden önemli ölçüde bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklı durumun düzeltilmesi amacıyla, 926 sayılı Yasa'nın bazı maddelerini değiştiren 4376 sayılı Yasa çıkarılmıştır. Bu Yasa'nın 7. maddesiyle eklenen ek geçici 73. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 31.12.1984 ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli aylığına müstehak olarak ayrılan astsubaylar ile bunlardan dolayı kendilerine dul ve yetim aylığı bağlananların emekli aylıklarının, bu Kanun'un ek 25. maddesinde öngörülen şartları haiz olmak kaydıyla 1. derecenin gösterge rakamlarına yükseltileceği kabul edilmiştir. Böylece 31.12.1984 ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli olanlarla 3.7.1992 tarihinden sonra emekli olan astsubayların emekli aylıklarında eşitlik sağlanmış, 31.12.1984 tarihinden sonra emekli olan tüm astsubay başçavuşların 1. dereceden emekli aylığı almaları olanağı getirilmiş iken 243 sayılı KHK'nin yürürlük tarihi olan 31.12.1984 tarihinden önce emekli olan astsubaylar bu haktan yararlandırılmayarak farklı uygulamalar yaratılarak Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesi çiğnenmiştir. Aynı rütbe ve statüde bulunan astsubay başçavuşlardan 31.12.1984 tarihinden evvel emekli olanlarla bu tarihten sonra emekli olanlar farklı derece ve kademeden emekli aylığı alacaklardır. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre, yasa önünde eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanların yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını gerektirir. Bu ilkeyle aynı hukuksal durumda bulunan kişilerin ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. İtiraza konu edilen ek geçici 73. maddede yer alan "31.12.1984 tarihi ile" ibaresi, aynı hukuksal durumda bulunan astsubay başçavuşlar arasında eşitsizlik yarattığından Anayasa'nın 10. maddesine ve ayrıca sosyal hukuk Devleti ilkesiyle bağdaşmadığından Anayasa'nın 2. maddesine de aykırılık oluşturduğundan iptaline karar verilmesi gerekirken, Anayasa'ya aykırı görülmeyle iptal isteminin reddine karar verilmiş olduğundan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Üye

Sacit ADALI

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Ali HÜNER